

Namnlös

Såprecept

Många kokade sin egen såpa till tvätt och rengöring. Speciellt under första världskriget och enligt följande recept: 2 hinkar vatten, 1 hink björkaska, 7 hg talg, 1 ask lutpulver. Askan och vattnet kokades tillsammans och silades, varefter talgen och lutpulvret tillsattes och det hela fick koka i två timmar.

Tvål, såpa

50 g fett (palm-, oliv-, kokos-, ricinolja, talg, ...)

11 g natriumhydroxid

20 g natriumklorid

Häll en lösning av 5 g hydroxid i 100 ml vatten över fettets yta och påbörja en försiktig värmning under omrörning. Värm inte för kraftigt - det kan bli en häftig reaktion.

Efter 5 min kokning avbryts värmningen och 6 g hydroxid i 40 ml vatten iröres försiktigt.

Koka upp blandningen igen. Rör hela tiden och låt koka i ytterligare 5 min.

Tillsätt sedan natriumkloriden under fortsatt omrörning och kokning. Tvål kommer nu att avskiljas som en gulvit massa på ytan. Eventuellt kan mer natriumklorid behövas. Byter man ut natriumhydroxiden mot kaliumhydroxid får man såpa. Man kan tillägga parfymer m.m. till den smälta tvålmassan, t.ex. bergamottolja, mysk eller kamfer som lösts i sprit. Man kan även blanda i lite fint siktad kvartssand i tvålen.

Guvilla

VARUMÄRKEN.

Ais. Lösblads-system	A. Isberg & Son.
Albatross. Oljekläder	Norrköpings Regnklädersfabrik.
Ato. Akkumulatör	Svensk Blyackumulatör.
Berber-cord. Gabardintyg	Wadström & Indebetou.
Bergiana. Trikävaror	A.-B. Axel K. Bergvall & Söner.
Borgsåpa.	A.-B. Borgsåpa.
Capsil. Kapsyler	A.-B. Capsil.
Cegeece. Arbetskläder	A.-B. C. G. Carlsson.
Ceramin. Vetestärkelse, Wienerlm	A.-B. Ceramin.
C. L. S. Filtar	A.-B. C. L. Svensson & Söner.
Decring. Lantbruksmaskiner	International Harvester Co.
Diocellu.	A.-B. Nordisk Silkescellulosa.
Diofan.	"
Domino. Fracktyger	Fabriks A.-B. Knut Hagberg.
Elit. Herrkonfektion	A.-B. C. A. Pettersson.
Essze. Kolonialvaror	A.-B. Speceristernas Varuinköp.
Fig.*. Trikävaror	A.-B. Abel Lindström.
Flaggcheviot.	A.-B. Freese & Bruno.
Gloria. Krito	A.-B. Norrköpings Sodafabrik.
Granitol. Golvmaterial	A.-B. And. Heimer & Co.
Guldflygan. Vetemjöl	Kvarn A.-B. J. G. S.
Göta. Klöver	A.-B. Algot Holmberg & Söner.
Göta. Kraftfoderblandningar	Göteborgs Foder A.-B.
Göta. Kärrotter	A.-B. Algot Holmberg & Söner.
Hermia. Limvaror	Hermia, Hofwerberg & Co.
Hercules Seryc	Gamlabro A.-B.
Holmens. Bomullsvaror	Holmens Bruks & Fabriks A.-B.
Idéal. Säpor	Svenska Söpfabriken.
I. H. C. Lantbruksmaskiner	International Harvester Co.
International lastautomobiler	"
Jitra. Järntråd	A.-B. Järntrådverken.
J. G. S. Vetemjöl	Kvarn A.-B. J. G. S.
K. M. K. Recordcheviot	A.-B. Max Hellman.
Kondoren. Snickerivaror	Snickerifabriken Kondoren.
Kroncheviot.	Wadström & Indebetou.
K. S. S. S. cheviot.	Drags A.-B.
Kungl. Motorbåtsklubbens Parudcheviot	A.-B. Max Hellman.
Kungscheviot.	Nordiska Yllefabriken.
Lamasan. Trikävaror	A.-B. Norrköpings Trikäfabrik.
Lucullus. Knäckebröd	Svenska Knäckebrödsfabriken A.-B.
McCormick. Lantbruksmaskiner	International Harvester Co.
Manus. Mjölkningmaskiner. Vattenuppfordrare	A.-B. Manus.
Norrköpings Segelesällskaps cheviot.	A.-B. Max Hellman.
Nyborgs blå. Kamgarsserge	A.-B. Nyborgs Yllefabrik.
Over All. Skor	A.-B. Ovel All Skodon.
Patent Cementtegel.	A.-B. Törnell & Co.
Permanent. Tvättbar tapet	Norrköpings Tapetfabrik.
Primula, extra. Vetemjöl	Ståhlbom & Co A.-B.
Runa. Krito	A.-B. Norrköpings Sodafabrik.
Snuöflygan. Vetemjöl	Kvarn A.-B. J. G. S.
S. S. S.-cheviot.	Wadström & Indebetou.
Stella. Krito	A.-B. Norrköpings Sodafabrik.
Strongcord. Gabardintyg	A.-B. Freese & Bruno.
S. V. Kolonialvaror	A.-B. Speceristernas Varuinköp.
Svalöf. Utsäden	Allmänna Svenska Utsädes A.-B.
Svea. Chocklad	A.-B. Svea Chocklad.
Tuöppen. Bomullsvaror	Norrköpings Bomullsväveri A.-B.
Wick. Lyftblock	A.-B. Textilmaskiner.

Beskrivning över Norrköpings 1935

V. A.-limpan.	Västra Ångbageriet.
Z. rikävaror	Trikäfabrikationen i Norrköping A.-B.
Y. Ylletyger	A.-B. Förenade Yllefabrikerna.
Östgöta-boj	A.-B. Freese & Bruno.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Allmännyttiga institutioner	Sid.	Norrköpings hamn	Sid.
Arkitekter	9	Norrköpings Kommunala Affärsverk	92
Banker	74	Norrköpings Spårvaror	10
Bebyggelse, stadsbeskrivning och läge	267	Näringslivet	24
Bomullsindustrien	61	Näringsämnesindustrien	89
Bryggerier	137	Pappersfärdlingsindustrien	191
Byggnadsämstare	208	Pappersindustrien	155
Byggnadsmaterialindustrien	78	Restauranter och hotell	142
Byggnadsämstare	250		51
Detaljaffärer	299	Sjöfarten	42
Expressrörelse	317	Skyttfabriker	223
Färgerier	152	Sport och idrott	20
Grossister	274	Stenhuggerier	220
Hantverk	255	Teaterliv	17
Kartor	29, 239	Textilindustrier, Div.	128
Kemisk Teknisk industri	214	Tidningar	273
Kemisk Undersökningsanstalt	298	Triakindustrien	121
Kommunikationer	27	Träförädlingsindustrien	225
Konfektionsindustrien	133	Turistliv	23
Kulturella institutioner	15	Upplysningar	326
Metal och Mekanisk industri samt		Varumärken	320
Bilreparationsverkstäder	166	Ylleindustrien	97
Norrköping, en historisk orientering	3	Övrig industri och hantverk	255

SVENSKA SÄPFABRIKEN Stig Ekström & C:o

NORRKÖPING.

Ovanstående företag grundades år 1930. Verksamheten omfattar tillverkning av söpa av alla slag, som saluföres i alla gängse förekommande förpackningar.

Produktionen, som uppgår till 700.000 kg per år föres i marknaden under varumärket *Ideal*. Genom ökat förtroende från allmänhetens sida har företaget varit i stånd att år från år höja sin omsättning. Försäljningen sker över hela landet genom grossister.

NORRKÖPINGS SODA- FABRIKS AKTIEBOLAG

NORRKÖPING.

År 1892 anlades av konsul E. F. Appeltoft och direktör C. J. F. Germandt i

Marielundskvarteret en fabrik avsedd för framställning av kristallsoda. Anläggningen i fråga var den första i sitt slag på platsen. Vid den tid, då Norrköpings Sodafabrik, som firmanamnet då var, grundades, bedrevs sodafabrikation i endast fyra av vårt lands städer,

14 *ör från soda* lverkingen.

nämigen Göteborg, Malmö, Hälsingborg och Landskrona. Sedermera uppstod fabriken även tillverkning av andra artiklar speciellt sådana som vi förut varit tvungna importera från utlandet. Företagets tillverkning av *kemisk* och *teknisk ren soda* har blivit mycket välkänd över hela landet. I en särskild avdelning tillverkar fabriken *textilsoda*, som användes av flera av våra förnämsta textilfabriker. Även tillverkas *garverisoda*. Företaget var det första i landet som uppstod fabrikation av vattenäkta och giftfria färgkriter. För detta ändamål lät fabriken utexperimentera nya specialmaskiner. Tillverkningen av kriterorna slog mycket väl ut och omsättningen av desamma ha ökats år från år. De kunna säljas billigare än de utländska och i kvalitets-hänseende äro de fullt jämförliga och i vissa fall överlägsna dessa enligt intyg från ett flertal fackmän. Kriterorna föres i marknaden under varumärkena *Gloria*, *Stella* och *Runa*. Dessutom tillverkas s. k. signérstift, ljus- och vattenäkta kriter för att märka timmer. År 1917 ombildades firman till aktiebolag. Verkst. direktör är konsul E. F. Appeltoft.

E. HJ. SÖDERGREN SÄPINDUSTRI NORRKÖPING.

Denna firma grundades år 1910 av grosshandlaren E. Södergren. Rörelsen bedrevs till en början som grossistföretag i tekniska artiklar etc. med försäljning bl. a. av söpa. År 1924 började emellertid företaget egen såpafabrikation, som slagit mycket väl ut. Från en årlig omsättning av 500.000 kg. söpa har företaget så småningom ökat till cirka 4 millioner kg. och är nu en av de största fabriker i sitt slag i landet. Såpan tillverkas av bästa och reaste råmaterial och föres i marknaden under varumärket *Stjärnkristall*. Försäljningen sker över hela landet uteslutande genom grossister.

Exteriör av
Södergrens
såpfabrik.

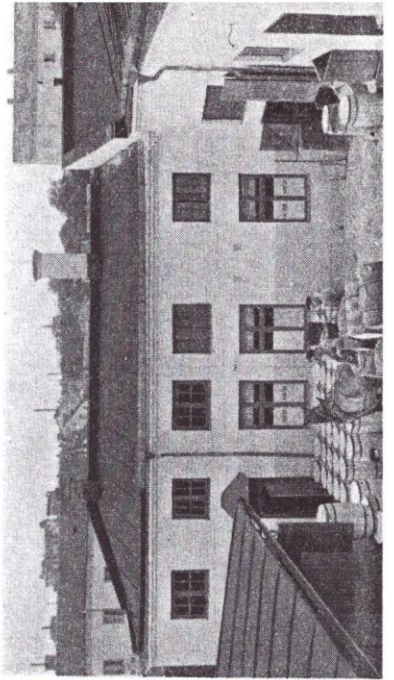
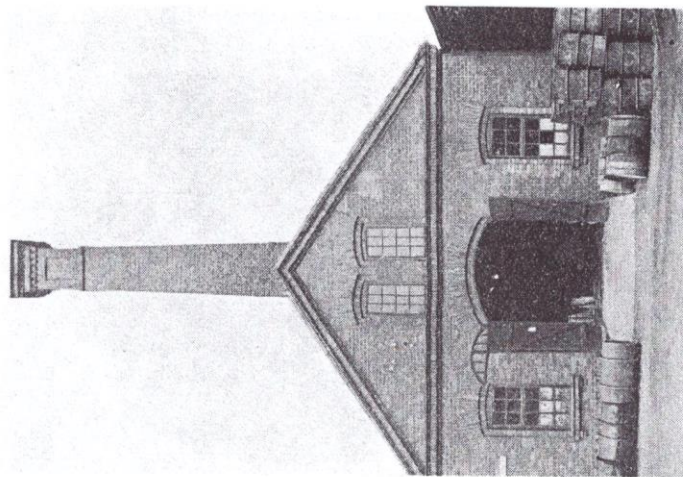
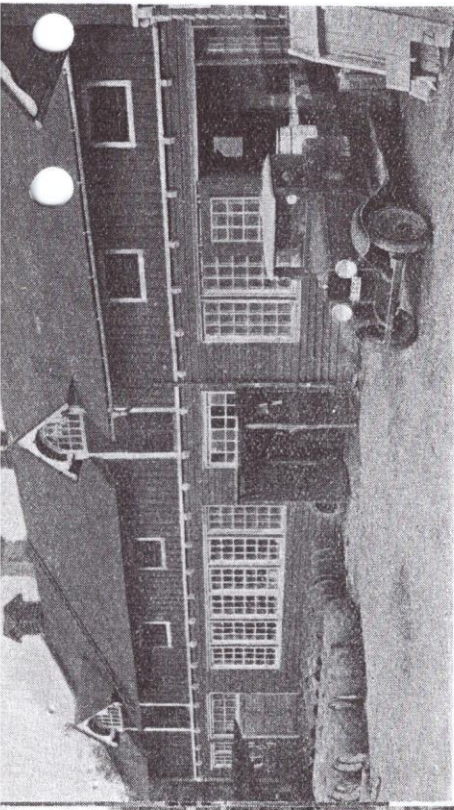

Foto:

Exteriör av Svenska Söpa fabriken.

Exteriör av fabriken.

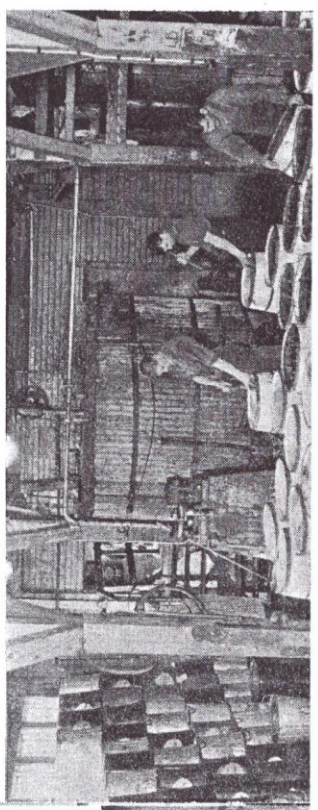
KEMISK TEKNISK INDUSTRI.

AKTIEBOLAGET BORGSÅPA

NORRKÖPING.

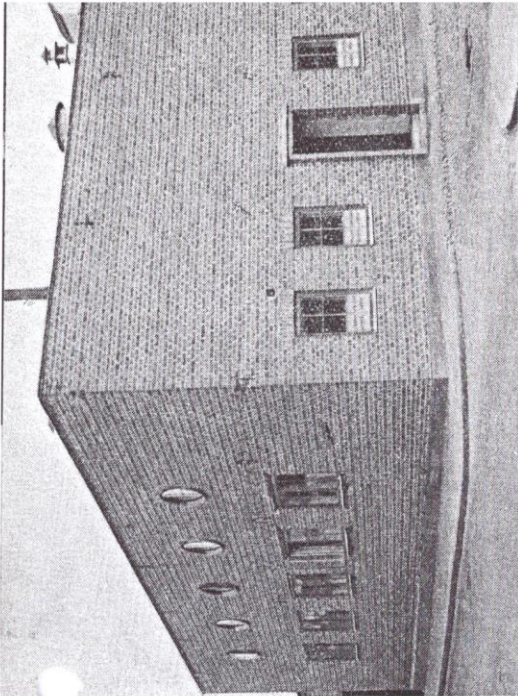
Ovanstående bolag grundades år 1934. Verksamheten omfattar tillverkning av såpa, som vunnit en mycket god marknad under varumärket *Borgsåpan*. Produktionen uppgår till en och en halv million kg per år och försäljes över hela landet huvudsakligen genom grossister. Fabrikslokalerna äro belägna i Borgs Villastad.

Verkställande direktör för bolaget är ingenjör C. F. Wahlberg.

Interiör från en av fabrikslokalerna.

Foto: Werngren.

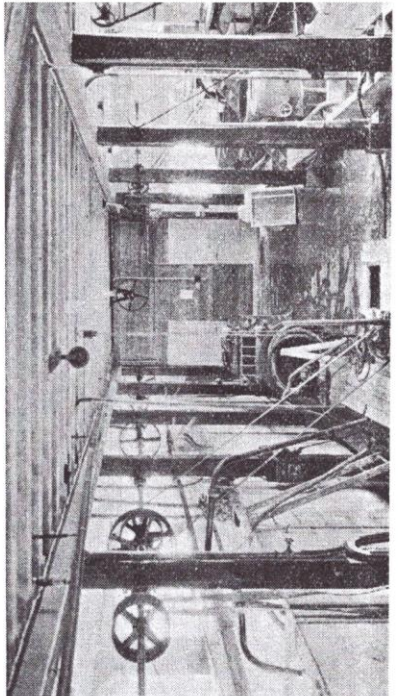

Exteriör av fabriken.

CERAMIN A.-B., KEMISK TEKNISK FABRIK

NORRKÖPING.

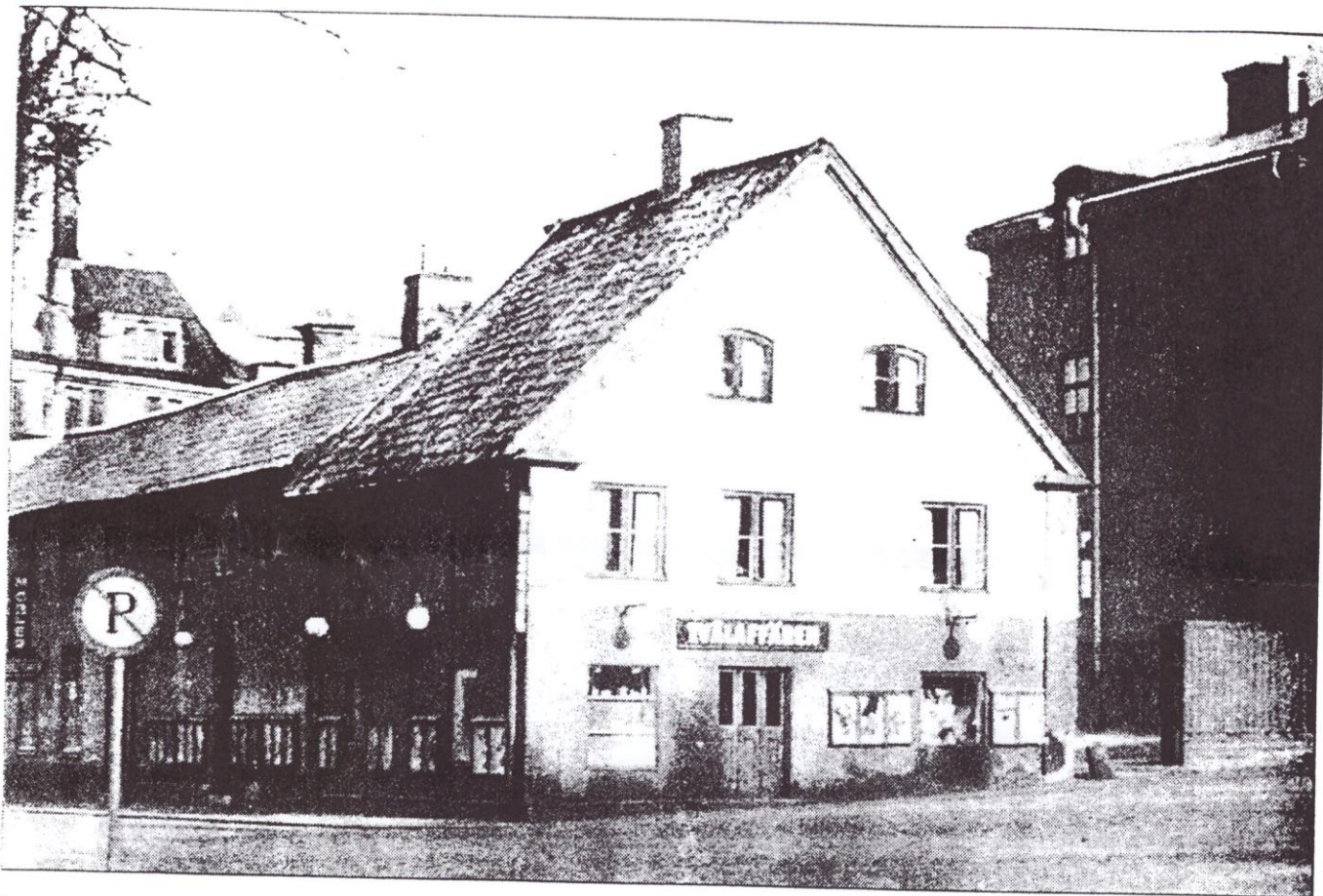
Bolaget stiftades i december 1934 med ett aktiekapital av 50.000 kronor. Verkst. dir. är d:r Bernh. Fischer. Företaget tillverkar och försäljer kemiska tekniska produkter, i första hand *stärkelse* och *wieneröl*. Tillverknigen är lagd efter modernaste principer och i största utsträckning automatisk. Råmaterialet för huvudprodukterna utgöres av svenskt vetemjöl, tillverkat av A.-B. S:t Andreas Kvarn, belägen inom samma fastighet. Tillverknigen sattes igång i juni månad 1935. För densamma åtgår flera tusen kg. vetemjöl pr dag. Under de sista åren har importen av stärkelse till Sverige uppgått till i runt tal 700.000 kg., medan å andra sidan svenskt jordbruk producerat vete i större utsträckning, än vad som motsvarar den inhemska konsumtionen. Bolagets verksamhet avser att vinna den svenska marknaden och täcka dess behov av stärkelse, och på samma gång finna avsättning för jordbrukets överproduktion. Export till grannländerna äger även rum.

Interiör från en av fabriks-salarna.

Foto: Werngren.

Tvål-Jockes hus

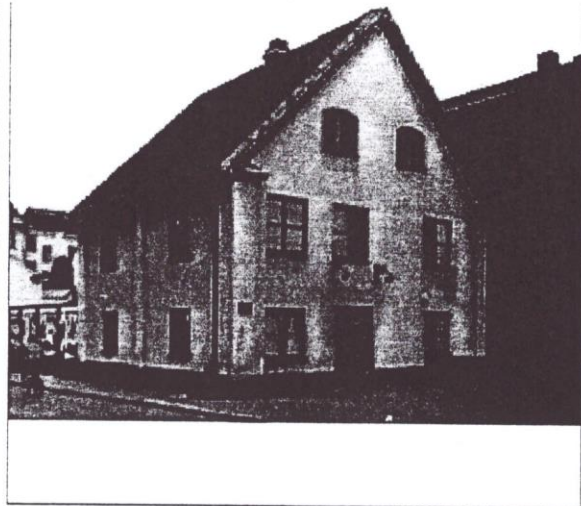
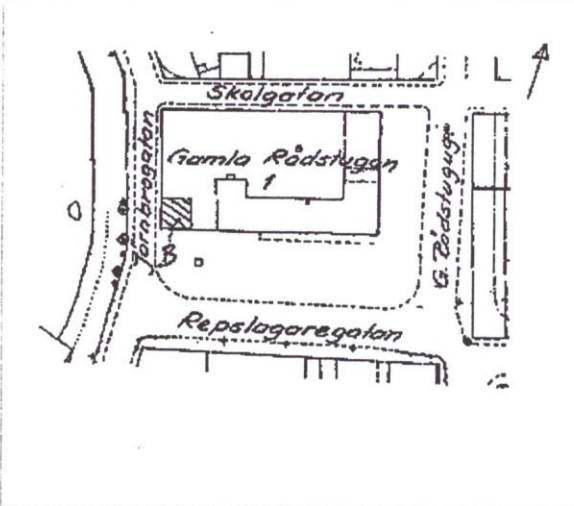

DEN GAMLA BILDEN med Tvål-Jockes hus kommer från Rune Elgström på S:t Persgatan i Norrköping. De flesta känner igen huset vid Gamla Torget intill statyn av Louis De Geer. Men ingen vet riktigt säkert hur gammalt huset är. Det heter också Waseska huset efter den glasmästare, Eric Wase, som 1765 förvärvade det, flyttade in och hade både verkstad och bostad där. Om Erik Wase vet man att han var född 1734 och vann burskap som glasmästare i Norrköping 1763. I 50-årsåldern gifte han sig med kateknismakardottern Maria Katarina Humbia. Eric Wase blev sedermera älderman inom glasmästarskrået. 1812 avled han. Före Wase bodde där en skräddare Joh. Cappelman, osäkert dock hur länge. Alltså måste huset vara betydligt mer än 200 år gammalt. När riksens ständer 1769 höll möte i Norrköping ålades Eric Wase av magistraten att upplåta rum åt riksdagsmän mot skällig hyra, 400 riksdaler kopparmynt för en sal och tre rum under riksdagstiden. 1788 inrättades i huset också en boklåda som tillhandahöll både svenska och utländska böcker och som förestods av en Rutger Adolf Hult. Samma år svämmade Strömmen över så att man kunde färdas i båt på gamla Torget och vattnet rann in genom husets nedervåning. Innan Eric Wase dog hade han sålt fastigheten till grannen, källarmästare Joh. F. Zander, och därmed knöts husets öden till den Eschelonska fastigheten som bakom gården hade ett såpsjuderi, ägt av handelsmannen Olof Eschelson. Under 1900-talet har Albert Theodor Johansson, i folkmun Tvål-Jocke, drivit en manufakturaffär i huset. Där såldes garn, sybenor, underkläder och inte minst tvål. Verksamheten överogs sedermera av sonen, köpmän Sixten Johansson. Byggnadsvårdsåret 1975 beslutade fastighetsnämnden i Norrköping att huset skulle rustas upp och bevaras och där inrymdes sedan Skadepolisens expedition.

BYGGNAD SINVENTERING

Utskriftsdatum 1998-08-26

Fastighetsbeteckning, ev huslittera	Beteckning enligt CFD	Inventerad av	Inventeringsdatum
GAMLA RÅDSTUGAN 1/litt B		A Englund	1995-02-20
Benämning		Reviderad av	Revideringsdatum
Waseska huset eller "Tvål-Jockes hus"		K Svensson	1997-02-05
Gatuadress			
Gamla torget 9			

Ursprunglig användning

Nuvarande användning

Årtal, åtgärd

1750 uppfördes Waseska huset. 1909 BL förändring av fasaderna. 1973 BL ombyggnad till förenings- och kontorslokal.

Byggherre

1750 -. 1909 -. 1973 Norrköpings kommuns fastighetskontor, husbyggnadsavdelningen.

Arkitekt

1750 -. 1909 KA Berggren, byggmästare, Norrköping. 1973 Norrköpings kommuns fastighetskontor, husbyggnadsavdelningen.

Byggmästare

1750 -. 1909 -.

Våningsantal

2 vån.

Stomme

Bärande väggar av liggande timmer, bjälklag av trä.

Sockel

Puts.

Fasader

Ljusbeige puts.

Vad ska hända Tvål-Jockes?

NORRKÖPING

I "Tvål-Jockes" 1700-talshus vid Gamla torget skulle turistinformationen flytta in. Har det varit meningen.

Men nu har man där i stället bestämt sig för Hyresbostäders kontorshus en aning längre uppför Dalsgatan.

Så vad det ska bli av gamla "Tvål-Jocke", det står nu åter skrivet i stjärnorna.

Inte ens självaste stadsbyggnadsdirektören Hans Gäfvert vet, vad som ska hända med det gamla huset.

- Nej, men det är många som vill starta kafé där, liksom överallt annars runt hela torget. Men då ska det alltid vara vi, som först gör i ordning huset...

Något utåtriktat

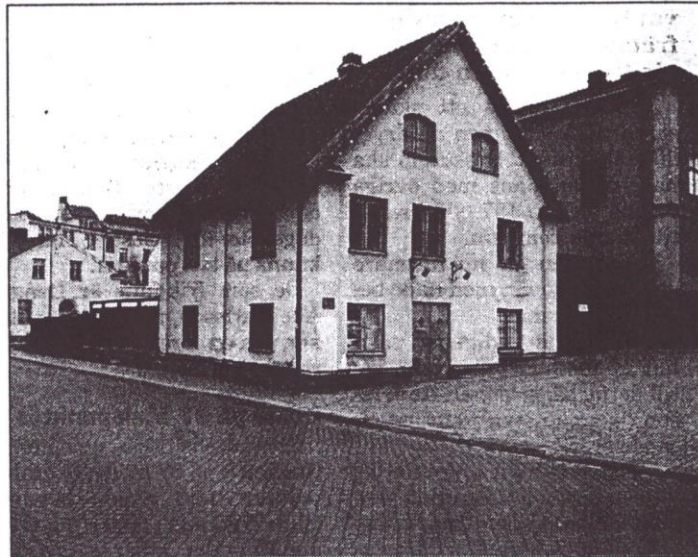
Det är ju kommunen, som äger huset. Men Gäfvert låter något skeptisk till alla dessa kaféspekulanter, som ju alltid också kan misstänkas bli kortlivade på platsen.

Vad man, hursomhelst, gärna vill se i "Tvål-Jockes" hus, det är - som Gäfvert säger - "något utåtriktat".

Sedan studentkåren 1996 flyttade ur huset har det hållits reserverat för kommunens turistinformation. Där man nu emellertid alltså slagit in på en annan väg.

Stoppad lösning

I och med att turistinformationen kom in i bilden lät kommunledningen stoppa en annan lösning, som annars var långt framskriden. Nämligen att använda "Tvål-Jockes" hus till un-

Oviss framtid. Här har genom åren varit bokhandel, tvålaffär, säte för Skådebanan och mycket annat. Nu ska det dock inte, som man annars trott, bli någon kommunal turistinformation här. Husets framtida öde är därför ovisst.

FOTO: ROBERT SVENSSON

dervisningshäkte för kriminalvårdsstyrelsen, som ju redan huserar i det intilliggande statliga Eschelonska huset.

När dessa planer gick i stöpet förlades övningshäktet i stället till närbelägna kvarteret Nya Strömmen, där olika våldsamma häktningsövningar uppges ha skrämt slag på känsliga damer.

Dessa övningar har nämligen kunnat gå ganska så realistiskt till...

Genom århundradena har gamla "Tvål-Jocke" använts till både det ena och det andra.

Byggnaden tillkom troligen omkring år 1740 och inköptes 1765 av glasmästarnas älderman Erik Wase. 1788 öppnades där vad som torde ha varit Norrköpings allra första bok-

handel.

In på 1900-talet inrymdes sedan, under flera decennier, en tvålaffär där. Det är från den tiden, som namnet "Tvål-Jocke" lever kvar.

Och kanske kan det synas märkvärdigt, att det saluförts något så prosaiskt som tvål i detta värdiga gamla 1700-talshus.

Men det är i så fall inte ett spår märkvärdigare än vad som också ända in i vårt eget sekel försiggick i det palatsliknande grannhuset - nämligen såptillverkning.

Jodå. Det finns mycket historia, och många historier, kring Gamla torget. Men vad som nu ska hända med Tvål-Jockes hus, det vet för dagen ingen.

JAN NORDSTRÖM

Waseska gården vid Gamla torget

58.11.08 NT.

hotas av rivning och förintelse

Den Waseska gården vid Gamla torget.

NT 1958-11-08

Norrköping

Kv Gamla Rådstugan 1
Gamla Torget

Norrköpings stads fastighetskontor anhåller i skrivelse till byggnadsnämnden om tillstånd att få riva byggnaderna å tomt n:r 1 i kvarteret Gamla Rådstugan. Det är den äldre 1700-talsbebyggelsen mellan Eschelssonska huset och Strömmen, som nu hotas av förintelse. Hörnbyggnaden mot Gamla torget, det s. k. Waseska huset, som under senare år populärt kallats Tvål-Jockes hus, har uppmärts av Nordiska museet och är en av de kulturhistoriskt mest intressanta i staden, även om det inte var i detta hus utan i den intilliggande Eschelssonska fastigheten Gustaf III bodde vid sina två besök i staden.

I rivningsansökan anges att de ifrågavarande husen är starkt angripna av husbock och andra trägnagare. Ärendet har remitterats till Skönhetsrådet, som år 1957, då Gamla torget omlades, motsatte sig en så liten förändring i bebyggelsen som rundningen av hörnet Skolgatan—Järnbrogatan för att underlätta buss-traffiken. Den omständigheten att husen är starkt angripna av husbock medför att de ej kan flyttas till annan plats.

Hörnbyggnaden mot Gamla torget har uppförts någon gång under åren närmast efter 1719 års brand. Den har bytt ägare åtskilliga gånger. Under 1700-talets första hälft ägdes den av en skräddare Ösberg och år 1765 av en annan skräddare Capelman, vilka båda i byggnaden drev skrädderirörelse. Sistnämnda år blev glasmästare Erik Wase ägare av huset, vilket sedermera efter honom fick namnet "Waseska huset". Vid dennes död den 13 november 1812 inköptes byggnaden av ägarna till det Eschelssonska huset. Huset har många gånger under de gångna seklerna varit utsatt för svåra översvämningar, som ofta inträffade vid vårlöden. Den största och mest förödande inträffade år 1788, förmäler Sundelius, och fortgick i tre veckor. Vattnet gick in genom fönstren i nedre våningen av byggnaden samt långt upp på väggen i portvalet till Mäsingsbrukets torn.

Det ligger givetvis tungt vägande reella skäl bakom fastighetskontorets rivningsansökan, men under den närmaste tiden torde man dock få många tillfällen att upprepa Carl Milles ord vid ett besök i Norrköping: "Vad ni än gör rör inte vid Gamla torget".